

Filitalia, de vereniging voor verzamelaars van postzegels van Italië en gebieden, Vaticaan en San Marino, is opgericht op 25 oktober 1997. K. v. K. Rijnland nr. 28077878. Het verenigingsjaar loopt van 1 januari t/m 31 december, opzeggingen vóór 1 oktober. Contributie: € 15 per jaar, overmaken op rekening IBAN NL17RABO0346819369 t.n.v. Filitalia. Contributie buitenland: € 20 per jaar. Dit blad verschijnt zes keer per jaar. Losse nummers € 2,50.

ISSN 2211-5048

Jaargang 19, nummer 3, juli 2016

www.filitalia.nl

BRIEF MET EEN BIJZONDERE POSTZEGEL

Brieven uit Italië met een sluitzegel op de voorzijde kom je wel vaker tegen. In 1946 werden hele series zegels ten behoeve van de nabestaanden van politieke slachtoffers tijdens het Mussolinibewind uitgegeven. Soms werden deze vignetten ook als postzegel gebruikt; op deze aangetekende brief om tot een totaal frankering van 15 lire te komen. Toch werd het zegel van 2 lire niet afgestempeld. In dit nummer doet Cees Ursem uit de doeken hoe het precies zat met deze bijzondere zegels.

IN DIT NUMMER:

VIGNETTE PRO VITTIME POLITICHE: ZEGELS MET EEN VERHAAL

HET DRAMA VAN FOSSE ARDEATINE

PERFIN IN DE OLIE

OVERPEINZINGEN VAN EEN VERZAMELAAR

CHE COSA DICE

ITALIAANSE POSTZEGELS EN WISKUNDE ALS HOBBY

VIGNETTE PRO VITTIME POLITICHE: ZEGELS MET EEN VERHAAL

Cees Ursem

In augustus 1943 werd door Prins Filippo Andrea Doria Pamphilj, een uitgesproken antifascist, het comité opgericht ter ondersteuning van de nabestaanden van oorlogsslachtoffers, ex-gevangenen, bannelingen en ex-geïnterneerde politici van het Mussolini-tijdperk en Nazi-bezetting.

Direct na de bevrijding van Rome in 1944, de prins was daar inmiddels burgemeester geworden, kreeg dit comité officiële erkenning en werd zijn officiële naam: Comitato Nazionale Pro Vittime Politiche.

Als fondswervingsactie werd een serie vignetten uitgegeven met daarop afgebeeld de meest bekende slachtoffers van het regime. Eind 1944, gelijktijdig met de tariefwijziging per 1-10-1944, waarbij een gewone brief voortaan met 1 lira moest worden gefrankeerd, verscheen de eerste emissie. Twee kaartjes met een blokje van vier zegels in de kleuren groen en karmijnrood en de waarde 1 lira, gedrukt bij de staatsdrukkerij in Rome, Poligrafico dello Stato, Officina Carte Valori. Tanding 14 x 14 ¼. Afgebeeld werden: G. Matteotti, Don G. Morosini, P. Albertini en B. Buoizzi in de kleur groen en A.

Gramsci, Gen. S. Martelli, Don G. Minzoni en R. Guarnieri in karmijn-rood. In het kader van de afbeelding staat de tekst: A Beneficio del Comitato Nazionale pro Vittime Politiche en als onderschrift de naam van het slachtoffer en de datum en plaats van overlijden.

1^e emissie

3^e emissie

Giacomo Matteotti de verpersoonlijking van alle politieke slachtoffers van het Mussolini Regime.

In 1945 volgde de tweede emissie. De zegels, voorzien van een necrologie, werden nu als carnet in vellen van 40 stuks uitgegeven. Opnieuw in de kleuren groen en karmijnrood, maar nu met een waarde van 2 lire. De acht personen van de eerste emissie werden aangevuld tot 50 personen. De afmeting van de vignetten bedroeg 125 x 167 mm. Generaal S. Martelli werd niet meer afgebeeld en komt dus alleen voor op het rode zegel van 1 lira.

Bij de derde emissie van 1946 werden alle personen nogmaals afgebeeld, maar dan in verschillende kleuren: rood, groen, blauw, violet, oranje, bruin, bruin-oker, karmijnrood, turquoise en blauwgroen.

Zo bestaan er dus 70 verschillende vignetten met in totaal 51

verschillende personen. Voor veel particulieren maar ook voor bedrijven en instanties was dit een ideale mogelijkheid om openlijk hun afkeer van de achterliggende kwalijke periode te laten blijken.

francobolli commemorativi

Italië na de bevrijding

Hoewel de zegels oorspronkelijk bedoeld waren als bijplakzegel zorgde de emissiedatum en de naamgeving op het boekje voor de nodige misverstanden. Dat is

ook de reden dat deze vignetten alleen in gespecialiseerde postzegelcatalogi staan vermeld. Ze zijn korte tijd ook als frankeerzegel gedoogd en op poststukken terug te vinden waarbij ze als frankeerwaarde zijn meegeteld. Poststukken met zo'n vignet die met strafport zijn belast zijn niet bekend. De posterijen lieten het wijselijk, vanwege het precaire onderwerp blijkbaar, oogluikend toe. De Minister van Posterijen greep pas op 15 mei 1946 in. In een ministeriële brief verklaarde hij dat de speciale herdenkingszegels alleen als bijplakzegel voor het goede doel gebruikt konden worden en "non hanno alcun valore postale" (geen frankeerwaarde hebben). Maar ook daarna liet de handhaving te wensen over.

De zegels kunnen (met variërende cataloguswaardering) voorkomen als plakzegel op telegrammen, aangetekende stukken en postkredietbewijzen, als aanvulling op de frankeerwaarde op brieven, briefkaarten en ansichtkaarten of zij kunnen onderdeel uitmaken van de frankeerwaarde op telegrammen, postkredietbewijzen en aangetekende stukken. Maar ook op kwitanties, nota's, schoolrapporten en officiële documenten komen de zegels voor.

In Bari en Napels zijn de vignetten met waarde overdrukt die als fiscaalzegels hebben dienst gedaan en wel 5 lire in violet op G. Fontana, 10 lire in rood op T. Lorenzoni, 15 lire in zwart op G. Amendola, 50 lire in violet op R. Lordi en 100 lire in zwart op G. Matteotti. Minder bekend is de met cinque lire in rood overgedrukte violette zegel van P. Pappagallo, die in Napels in omloop was.

Vignet na mei 1946 op deze brief nog meegeteld als frankeerwaarde.

Vignet na mei 1946 op deze brief niet meer meegeteld als frankeerwaarde.

De afgebeelde personen die uit liefde voor het vaderland stierven beslaan de gehele periode, van 1923 tot en met 1944, de tijd van het twintig jaar durende fascistische bewind. Mannen en vrouwen, jong en oud, burgers, militairen, academici, politici en ook geestelijken.

Niet minder dan 15 van hen kwamen om bij wat bekend is geworden als de meest afschuwelijke moordpartij van de 2^e wereldoorlog in Italië: de massaexecutie bij Fosse Ardeatine, een klein dorpje bij Rome. Daarover meer elders in dit blad.

Lijst van Vignetten Patriottiche:

Pilo Albertelli groen, Vito Artale groen, Amando Bussi groen, Placido Martini groen, Don Giuseppe Morosini groen, David Berrettini groen en violet, Giaime Pintor groen en violet, Salvo D'Aquisto groen en violet, Leopoldo Gasparotto groen en violet, Sante Tani groen en violet, Giacomo Matteotti groen en karmijnrood, Don Giovanni Minzoni groen en karmijnrood, Donato Bendicenti rood, Bruno Buozzi groen en rood, Gen Martelli karmijnrood, Mario Greppi karmijnrood, Rosa Carducci Guarnieri karmijnrood, Giovanni Amendola wijnrood, Romualdo Chiesa rood, Antonio Gramsci rood, Alfredo Mosca rood, Fratelli Bruno e Fofi

HET DRAMA VAN FOSSE ARDEATINE

Cees Ursem

Vigorelli rood, Franco Sardone rood en bruin, Mario Capuani rood en bruin, Adriano Casadei violet, Iris Versari violet, Lauro De Bosis violet, Anna Maria Enriques violet, Tina Lorenzoni violet, Silvio Corbari violet, Gioacchino Gesmundo violet, Tonino Spazzoli violet, Montezemolo violet, Carlo Rosselli violet, Pietro Pappagallo violet, Umberto Bracchi bruin, Ettore Gamondi bruin, Graziano Fiore rood en bruin, Maurizio Giglio bruin, Eugenio Colorni oker-bruin, Norma Parenti Pratelli oker-bruin, Alfeo Brandimarte blauw, Simone Simoni blauw, Leone Ginzburg blauw-groen, Genserico Fontana blauw-groen, Romeo Rodriguez Parera blauw-groen, Renate Wuillermin blauw-groen, Roberto Lordi turquoise, Vittorio Mallozzi oranje, Iris Vassalli oranje.

Maart 1944. Er heerste al maanden een gespannen sfeer in Rome. De geallieerden waren via Sicilië “de laars” in het zuiden binnengetrokken en hadden halt gehouden rond Monte Cassino. De Duitsers, die na de overgave van Italië vanaf 8 september 1943 de macht in het midden en noorden van Italië hadden overgenomen (via de Repubblica Sociale Italiana) dirigeerden om de opmars tot staan te brengen steeds meer ervaren troepen naar het front rond deze “Gustavlinie”.

In de steden ten noorden van dat front en zo ook in Rome werden zij vervangen door troepen met

weinig of geen gevechtservaring. In Rome was toen sinds kort de 11e compagnie, veelal jonge gerekruteerde SS-ers uit Bolzano gestationeerd. Aan alles voelden de Duitsers dat ze de controle langzaam kwijt raakten en moesten ze steeds vaker hun toevlucht zoeken in keiharde represaille maatregelen. Het verzet echter voelde zich steeds machtiger en zelfbewuster en hoewel ze de risico's van represaille kenden werden ze zelfs overmoedig. De tijd was rijp om ook in Rome een daad te stellen. Zo werd er op 23 maart door 16 verzetsstrijders van het G.A.P. (Gruppo d'Azione Patriottica o.l.v. Rosario Benlivegna) een aanslag gepleegd op het 160 man sterke 3^e bataljon van de Duitse SS Bolzano, dat de intimiderende gewoonte had op regelmatige tijden in parade en luid zingend via de Piazza di Spagna over de Via Rasella te marcheren. Een in de straat geparkeerde vuilniskar vol explosieven werd tot ontploffing gebracht en vervolgens werden er uit of vanaf de omringende gebouwen handgranaten geworpen en geweersalvo's afgevuurd. Het gevolg: 32 doden en vele gewonden. Het hoofd van de Gestapo in Rome, Herbert Kappler, was furieus. Hij stond toe dat de omringende gebouwen van de plaats van de aanslag al direct werden geplunderd en vernield. Bewoners werden opgepakt en hij meldde het voorval direct aan zijn superieuren in Duitsland.

Hitler gaf in eerste instantie opdracht Rome te vernietigen. Maar na overleg met de plaatselijke kommandanten werd bevolen een directe en keiharde represaille maatregel uit te voeren. Binnen 24 uur moesten voor iedere omgekomen Duitse officier 50 Italianen worden geëxecuteerd. Na enige bezwaren gaf Kesselring aan Kappler het bevel om voor iedere omgekomen Duitse soldaat 10 Italianen op te pakken en te executeren. Op 24 maart werden 320 mensen bij elkaar gebracht. Omdat 's middags nog een Duitse soldaat overleed, breidde Kappler op eigen houtje de lijst met nog eens tien joden uit.

Het Romeinse politiebureau moest 50 gevangenen leveren en uit het SS hoofdkwartier en de Regina

Coeli gevangenis van de Duitse politie werden 270 geïnterneerden en politieke tegenstanders bijeengebracht. Sommigen werden bij een razzia willekeurig van straat geplukt.

's Middags werden de gevangenen in groepjes in vrachtwagens afgevoerd naar Fosse Ardeatine, een buitenwijk van Rome ongeveer 10 km uit het centrum waar een in onbruik geraakte steengroeve ligt. Daar werden zij daar op beestachtige wijze vermoord. In eerste instantie was aan het Bolzano detachement "de eer gegund" een executiepeloton te vormen maar die zagen er vanaf vanwege hun onervarenheid en misschien wel omdat zij geen landgenoten wilden doden. Kappler stelde daarop zelf een peloton samen van geharde SS-ers. De gevangen moesten, om munitie en tijd te sparen,

in groepjes van vijf geknield en met de handen op de rug gebonden met één schot van dichtbij door het hoofd worden geëxecuteerd.

Ze moesten zelfs knielend plaatsnemen op de eerder omgebrachte slachtoffers om zo "geordende stapels lijken" te krijgen.

Zelfs voor de meest geharde SS-ers werd deze slachtpartij te gruwelijk. Kappler liet vervolgens kisten cognac aanvoeren om de gemoederen te bedaren en de zenuwen in bedwang te houden. Het gevolg was desastreus. Bij de dronken manschappen

verdween iedere vorm van discipline en precisie met als gevolg dat veel slachtoffers een ware lijdensweg ondergingen of zelfs pas stierven bij of nadat, om de moordpartij te verhullen, de ingang van de groeve met explosieven werd opgeblazen. 335 mensen vonden de dood. Kappler had om onduidelijke redenen vijf mensen extra toegevoegd en wilde hen niet als mogelijke getuigen in leven laten.

Direct na de oorlog werd onder leiding van Professor Attilio Ascarelli begonnen met de ontsluiting van het opgeblazen complex en de identificatie van de slachtoffers. 323 van hen konden worden geïdentificeerd: 68 militairen waarvan 42 officieren, 19 onderofficieren en 17 soldaten, voorts 255 burgers: 9 boeren, 41 handwerklieden, 9 kunstenaars, 71 kooplui, 1 diplomaat, 33 vrije ondernemers, 37 ambtenaren, 47 arbeiders, 1 priester, 6 studenten. In de leeftijd tussen de 14 en 75 jaar. Zeventig van hen waren van joodse afkomst. Aan de 36 dappersten onder hen werd postuum de “Medaglia d’Oro al Valor Militaire” toegekend. Resten die niet konden worden geïdentificeerd zijn in de groeve onder een kleine steen verzameld. Voor deze groep is in de grot een klein gedenkteken met het opschrift “onbekend” opgericht.

Geen van allen had ook maar iets te maken gehad met de aanslag. Al deze gruwelijke details kwamen naar voren in het proces tegen Kappler. Hij werd veroordeeld tot levenslange gevangenisstraf. Hoewel hij zich beriep op het uitvoeren van een dienstbevel waren de barbaarsheid, het schenden van het oorlogsrecht, plus het op eigen initiatief

veranderen van het bevel en het toevoegen van de extra personen voldoende reden om tot deze straf te komen. In 1979 werd hij wegens slechte gezondheid vrijgelaten en een jaar later is hij overleden.

Het gedenkteken op het voorplein van het complex is van Francesco Coccia.

Van 15 slachtoffers van Fosse Ardeatine zijn zegels verschenen. Hiervan een selectie van 9 zegels.

De foto's zijn gemaakt bij mijn bezoek aan Rome in 2015

*) Er zijn door mij enige kleine correcties en aanvullingen gemaakt op dit bijzondere verhaal van Cees Ursem, gebaseerd op het standaardwerk War in Italy door Richard Lamb uit 1993. Hierin staat dat Mussolini woedend was over de Duitse represaillemaatregelen en in een schrijven aan ambassadeur Rahn elf voorbeelden gaf van Duitse misdrijven. Paus Pius XII daarentegen legde in een nota de schuld aan de slachting grotendeels bij het verzet. (VP).

Het mausoleum heeft een oppervlak van 50 x 25 meter en heeft een dak in de vorm van een grote grafsteen als symbool voor de beklemdheid en het verbergen van de slachtoffers. Het weinige licht komt binnen via de spleet tussen het plafond en de wanden. 323 graven dragen de naam en een fotootje van het slachtoffer. Op 12 graven staat slechts Onbekend. Het eerste graf is voor alle voor het vaderland gevallen slachtoffers.

Aan de wand is een bronzen namenregister aangebracht. De graven, granieten tombes, staan in zeven dubbelrijen opgesteld. Het voorplein kreeg de naam Piazza Marzabotto. De plaats waar op 29 september 1944 een zo mogelijk nog gruwelijker slachting plaats vond.

ONZE SCHRIFTELIJKE ZOMERVEILING. VEEL NIEUW. LAAG INGEZET. BIEDINGEN AAN:

filitalia@upcmail.nl. UITERLIJK 15 Augustus 19.00 uur.

					INZET
1	o	1921	Regno Dante 600jr overleden - 116-118 S.20	120,-	24,-
2	**	1922	Regno Mazzini - 128-130 S.23	60,-	9,-
3	**	1923	Regno Propaganda Fide - 131-134 S.24	30,-	5,-
4	o	1923	Regno Marcia su Roma - 141-146 S.26	180,-	30,-
5	**	1923	Regno Pro casa di Previdenza (zwarthemden) - 147-150 S.27	120,-	18,-
6	**	1924	Regno Vittoria Lire Una overdruk - 158-161 S.30, 160 valse opdruk, 161 tropisch	100,-	10,-
7	***	1928	Regno Filiberto 10L. - 238	110,-	25,-
8	**	1929	Regno Montecassino - 262-268, S.52	50,-	7,50
9	o	1929	Regno Montecassino - 262-268, S.52	875,-	90,-
10	o	1931	Regno San Antonio - 292-298 S.59	500,-	50,-
11	o	1933	Regno Anno Santo - 345-349 S.68	350,-	35,-
12	***	1927	Regno Aerea 50c su 60c, 80c su 1L - A8-A9 S.1501	250,-	37,-

13	o	1927	Regno Aerea 80c su 1L - A9	200,-	40,-
14	o	1933	Regno Crociera Zeppelin, garantie - A45-A50 S.1508 zeldzaam	3500,-	850,-
15	o	1933	Regno 1e volo diretto Roma-Buenos Aires, 1e vluchtdatum 27-01-33 garantie - A56-A59 S.1511 zeldzaam op briefstukjes	1250,-	280,-
16	**	1937	Regno Mostra ... Infanzia - A100-A105 S.1518, gelige gom	120,-	18,-
17	**	1938	Regno Imperio Aerea - A111-A116 S.1520	60,-	9,-
18	o	1924	Regno Enti parastatali Casa Nazionale Assic. Inf. Lavoro 50c - 21	50,-	9,-
19	**	1950	Trieste A 2 kaartjes met S.7 "E.R.P", S.10 "Unesco", S.14 "Tabacco", S.15a "Lavoro", S.19 "Montecassino", S.32 "Atlantico"	270,-	25,-
20	***	1949/50	Trieste B kaartje met S.3, S.5, S.6, S7 en S.8	290,-	40,-
21	***	1953	Trieste B kaartje met S.20, S.21, S.22, S.23, 89, S.24, 91, 92, S.25, S.26	570,-	57,-
22	***	1954	Trieste B kaartje met S.27, S.28, S.29, S.31 en S.35	210,-	30,-
23	***	1944	Campione Stemma del Comune - S.1	165,-	24,-
24	***	1944	Campione Paesaggi e vendite - S.2	75,-	10,-
25	o	1944	Campione Paesaggi e vendite - S.2	80,-	12,-
26	(*)	1918	Friuli-Veneto Recapito Autorizzato Codroipo - 13-16 S.10	30,-	6,-
27	(*)	1918	Friuli-Veneto Recapito Autorizzato Moggio - 33-36 S.15	175,-	26,-
28	(*)	1918	Friuli-Veneto Recapito Autorizzato S. Daniell del Friuli - 45-48 S.18	55,-	10,-
29	(*)	1918	Friuli-Veneto Recapito Autorizzato Tolmezzo - 65-68 S.23	45,-	9,-
30	(*)	1918	Friuli-Veneto Recapito Autorizzato Udine - 69-72 S.24	40,-	8,-
31	o	1918	Trentino-Alto Adige 3h.-10h. - 1-4, o.a. TRENTO1 stempel	220,-	19,-
32	o	1918	Trentino-Alto Adige 40h - 10 TRENTO1 stempel	150,-	17,-
33	o	1918	Trentino-Alto Adige 50h - 11 TRENTO1 stempel	90,-	12,-
34	o	1918	Trentino-Alto Adige 60h - 12 TRENTO1 stempel	150,-	17,-
35	o	1918	Trentino-Alto Adige 80h - 13	220,-	30,-
36	o	1918	Trentino-Alto Adige 1k - 15 TRENTO1 stempel	200,-	22,-
37	o	1918	Trentino-Alto Adige 2k - 16 TRENTO1 stempel	1500,-	140,-
38	o	1918	Trentino-Alto Adige 1L - 27	275,-	40,-
39	**	1919	Trentino-Alto Adige Bozen 1 c. - BZ3/133	50,-	5,-
40	o	1918	Venezia-Giulia 3h.-1k., 10h. = gest. - 1-14	320,-	40,-
41	o	1918	Venezia-Giulia 2k, 3k, 4k, onduidelijke stempel, wel goed, lage inzet - 15-17	3550,-	195,-
42	o	1918	Venezia-Giulia 2k, stempel, wel goed lage inzet - 15	700,-	50,-
43	***/**	1919	Trento e Trieste frankeer, expres en port - S.1, S.2, S.3	400,-	50,-
44	o brfst.	1919	Trento e Trieste Espressi 1+2 S.2	15,-	5,-
45	o	1901/11	Bengasi Floreale & Michetti overdruk - 1-2	60,-	60,-
46	**	1918	Fiume Segnatasse opdruk Fiume filigr. C - 1A-3A	2100,-	300,-
47	***	1941	Lubiana 3 kaartjes met zegels uit S.1, S.2, S.7, S.14 en S.15 opdrukken echt!	240,-	24,-
48	**	1932	Colonie Generali Dante Alighieri Aerea - A8-A13 S.14, 3Lire roest	24,-	5,-
49	*	1933	Colonie Generali Decennale della Marcia su Roma Aerea - A22-A29 S.16, A29 roestpunt	160,-	30,-
50	**/o		Colonie Generali drie kaartjes met ongebruikte en gestempelde zegels, hoge catw.	-	20,-
51	o	1938	Africa Orientale Italiana Frankeerzegel 20L. - 20	60,-	9,-
52	**	1938	Africa Orientale Italiana Espresso, 2,50L - E1-E2 S.12	30,-	6,-
53	(*)	1923	Cirenaica Propaganda Fide - 1-4, S.1	50,-	3,-
54	**	1926	Cirenaica Pro Instituto Coloniale - 32-37 S.9	8,-	1,50
55	*	1927	Cirenaica Milizia I - 38-41 S.10	20,-	4,-
56	*	1929	Cirenaica Milizia II - 49-52 S.13 2e pl.	28,-	4,-
57	***	1929	Cirenaica Montecassino - 53-59, S.14	200,-	25,-
58	***	1930	Cirenaica Pro Agricolo Coloniale - 72-76 S.18	100,-	18,-

59	*	1934	Cirenaica 2e Mostra d'Arte Coloniale a Napoli - Posta Aerea A24-A29, S.29	40,-	6,-
60	***	1934	Cirenaica primo volo diretto Roma-Buenos Aires - A20-A23 S.28	60,-	12,-
61	***/**/o	div	Cirenaica twee grote kaarten met diverse zegels en series	-	25,-
62	**	1932	Egeo Dante Alighieri opdruk ISOLE ... EGEO - S.8 44-55. gom 2-kleurig	30,-	6,-
63	***	1932	Egeo Aerea Dante Alighieri 100L. - A21 gom bruinig	65,-	8,-
64	o	1895/99	Eritrea Italia 1891-97 con Colonia Eritrea - 12-18, S.2 (12, 13, 14 vals) interessant	65,-	8,-
65	o	1903	Eritrea Floreale con Colonia Eritrea - 19-29, S.3	160,-	30,-
66	brfst.	1908/14	Eritrea Briefstukje met 2x 31 en 1x Soggetti Africani Dent. 13¾, stempel ASMARA - 36	40,-	8,-
67	o	1905/08	Eritrea Italia (n.79) 15 c. su 20 c. - 30, 5 c. 10 c. 25 c. - 31-33, S.4	30,-	5,-
68	o	1910/14	Eritrea Soggetti Africani Dent. 13¾ - 34-37	65,-	13,-
69	o	1923	Eritrea Vittoria - 50-53, S.10	45,-	8,-
70	o/**	1922	Eritrea overdruk ERITREA drie balken, 2c.=**, rest gestempeld - 54-60 S.11	60,-	10,-
71	(*)/*	1923	Eritrea Propaganda Fide - 61-64 S.12, tropisch of zonder gom	50,-	4,-
72	**	1924	Eritrea Manzoni - 71-74 S.14, 2° keus	60,-	5,-
73	**	1924	Eritrea overdruk ERITREA kleine blokletters - 77-79	30,-	4,-
74	o	1924	Eritrea Leeuwen/ olifanten met kleuroverdruk - 80-86 S.18	165,-	28,-
75	**	1926	Eritrea San Francesco - 102-106 S.22	20,-	5,-
76	***	1928	Eritrea Soggetti africani II 15c. Dent. 11 - 131 LUXE	125,-	18,-
77	***	1929	Eritrea Montecassino - 145-151, S.34	200,-	38,-
78	o	1930	Eritrea Africani 2c, 5c, 10c, 15c, 25c, 35c, 1L, 2L - 155-162	145,-	25,-
79	o	1931	Eritrea San Antonio 1,25L - 193	50,-	9,-
80	**	1903	Eritrea Segnatasse hoog rode cijfers 5c, 10c, 20c, 30c - Seg 1-4	150,-	22,-
81	**	1903	Eritrea Segnatasse hoog rode cijfers 60c. - Seg 7 Sas	50,-	7,50
82	***	1903	Eritrea. Sas 25 40 c, mooi ex.	1375,-	100,-
83	**	1920/26	Eritrea Segnatasse laag rode cijfers 20c. - Seg 16 LUXE	1300,-	195,-
84	**	1916	Eritrea Pacchi Postali kleine opdruk 10c - PP 2	3250,-	325,-
85	**	1916	Eritrea Pacchi Postali kleine opdruk 25c - PP 3	400,-	60,-
86	**	1916	Eritrea Pacchi Postali kleine opdruk 50c - PP 4	100,-	15,-
87	**	1922	Libia Vittoria - 34-37, S.6	10,-	2,-
88	o	1928	Libia Aerea 50c - A1	40,-	6,-
89	**	1928	Libia Aerea 80c - A2	90,-	13,-
90	*	1936/37	Libia Aerea 10e + 11e Fiera di Tripoli - A30-A33 S.52+S.53	48,-	8,-
91	o	1915	Libia Espresso 25 c. - E1	45,-	8,-
92	**	1922	Libia Espresso 60c + 1,60L - E5-E6 S.63	40,-	6,-
93	**	1922	Libia Espresso 30c, 50c, 60c, 2L, 70c, 2,50L - E3-E4, E7-E10 S.62, S.64, S.65	58,-	8,-
94	***	1929	Libia Recapito Autorizzato 10c. Dent.14 - 2	125,-	22,-
95	**	1915	Libia Servizio commissioni 1+3, de 30 en 90c (tropisch)	115,-	10,-
96	o	1926	Oltre Giuba San Francesco 20c. - 24	55,-	9,-
97	o	1926	Oltre Giuba San Francesco 60c. - 26	80,-	12,-
98	o	1926	Oltre Giuba San Francesco 5L.+2,50L. - 28	165,-	28,-
99	***	1926	Oltre Giuba overdruk Floreale 75c, 1,25L, 2,50L (roestpunt) - 42-44 S.7	800,-	70,-
100	**	1925	Oltre Giuba Pacchi Postali 10c., 20c., 25c., 50c., 1L. - PP 2-6	130,-	19,-
101	o	1906/07	Somalia Leeuwen/olifanten opdruk + 20 c. - 10-16 en 23 S.3	200,-	25,-
102	**	1922	Somalia Vittoria - 30-33, S.8	10,-	2,-
103	*	1924	Somalia Manzoni 6b-20b ongebr. zonder gom - 55-58 S.12	60,-	5,-
104	o	1926	Somalia 95 en 98 overdruk SOMALIA ITALIANA op 20c en 60c in blokken van 4	84,-	15,-
105	(*)	1927	Somalia Volta - 109-111 S.23	36,-	3,-
106	**	1929	Somalia Milizia II - 119-122 S.26, (119 dun)	28,-	3,-

107	*	1930	Somalia Ferrucci - 133-137 S.29 Sas EUR 50,00	50,-	7,-
108	***	1930	Somalia Pro Agricolo Coloniale - 144-148 S.31	100,-	18,-
109	*	1931	Somalia Antonio - 158-164 S.33	24,-	4,-
110	o	1934	Somalia 2e mostra d'Arte - 193-198 S.37	180,-	22,-
111	(*)	1926	Somalia Pacchi Postali 20c. - PP 32	110,-	8,-
112	(*)	1926	Somalia Pacchi Postali 10L - PP 50	110,-	8,-
113	**	1928	Somalia Pacchi Postali 60c. - PP 59	10,-	1,-
114	**	1926	Somalia Pacchi Postali 3L - PP 66	35,-	3,50
115	**	1926	Somalia Pacchi Postali 4L - PP 67	35,-	3,50
116	**	1906	Somalia Segnatasse Meridionale rode cijfers 5c. - Seg 1	35,-	3,50
117	**	1906	Somalia Segnatasse Meridionale rode cijfers 30c. - Seg 4 hoeftand	70,-	5,-
118	**	1906	Somalia Segnatasse Meridionale rode cijfers 60c. - Seg 7	100,-	17,-
119	o	1909	Somalia Segnatasse hoog rode cijfers 5c. - Seg 12	40,-	8,-
120	**	1909	Somalia Segnatasse hoog rode cijfers 40c. - Seg 16	80,-	15,-
121	**	1909	Somalia Segnatasse hoog rode cijfers 50c. - Seg 17, roest	80,-	10,-
122	**	1926	Somalia Segnatasse hoog zwarte cijfers 10c. - seg 42	40,-	8,-
123	o	1923	Tripolitania Marcia su Roma 2L - 9	80,-	16,-
124	o	1926	Tripolitania San Francesco 1,25L - 31	45,-	7,50
125	o	1926	Tripolitania Pro Istituto Coloniale - 33-38 S.9	80,-	16,-
126	o	1030	Tripolitania Aerea Agricolo Coloniale - A17-A21 S.27	300,-	50,-
127	o	1934	Tripolitania Aerea 2e Mostra - A41-A46 S.33	180,-	36,-
128	**	1950	Colonie-Occ. Straniere Somalia Francobolli di GB opdruk B. A. Somalia 2s50c, 5s - 30-31	32,-	5,-
129	**	1950	Colonie-Occ. Straniere Tripolitania Francobolli di GB opdruk B.M.A. Tripolitania 60m, 120m, 240m - 11-13	36,-	6,-
130	**	1948	Colonie-Occ. Straniere Tripolitania Segnatasse di GB opdruk B.M.A. Tripolitania - Seg 1-5 S.20	60,-	9,-
131	**	1950	Colonie-Occ. Straniere Tripolitania Segnatasse di GB opdruk B. A. Tripolitania - Seg 6-10 S.21	60,-	9,-
132	**	1950	Cirenaica amm. aut. Cavaliere senussita 500m - 13	130,-	19,-
133	o/**		Koloniën , fantastische verzameling op 7 grote stockkaarten. Enorme cat.waarde		100,-
134	o	1919	Bolzano 3 -Porto S.T. 130 t/m 143 en 145/7 echt gestempeld. RR Zeldzaam zo compleet	1590,-	175,-
135	o	1870	Italië , partijtje op blaadjes. Uitzoekwerkje.		5,-
			AFGEPRIJSDE KAVELS. EXTRA LAAG INGEZET!		
136	o	1911	Regno. 93a, 5c Unita, tanding 13 1/2	120,-	8,-
137	o	1949	Repubblica. Nr. 600 centenario, 100 lire	160,-	15,-
138	**	1951	Repubblica. 618/9 UNESCO	50,-	8,-
139	***	1945	Fiume Rijeka. 21 zonder watermerk	350,-	40,-
140	o/**	1946	Corpo Polacco. 18-26 + LP3	55,-	6,-
141	**	1944	RSI, base atlantica 8, 9 en 10. De 20c, 25c, en 30c	512,-	35,-
142	**	1945	Triest & Venezia: A.M.G. V.G. overdruk 1/21, tropisch	125,-	15,-
143	**/**	1945	Triest & Venezia: A.M.G. V.G. A1/A8 + E1/E2, A3 roest	75,-	15,-
144	***	1945	Triest & Venezia: 4haa+6haa+A1h	138,-	25,-
145	***	1949	Triest A: Biennale 35/38	45,-	10,-
146	**	1948	Triest A: Convegno Filatelico 30/32 + A17/A19	12,-	2,-
147	***	1949	Triest A: 39, 40, 42, 43/45	67,-	10,-
148	**	1953	Triest A: 178/187	35,-	8,-
149	*	1947	Triest A: Radio A7/A12	60,-	10,-
150	**	1947/52	Triest A: E1, 2, 3, 6, 7, roest	140,-	15,-
151	**	1915	Regno: Pro Croce Rossa 102/105	80,-	15,-
152	**	1922	Regno: Mazzini 128/130	60,-	12,-
153	**	1921	Regno: BLP 2 blauw op 20 c	1750,-	175,-
154	***	1943	Sicilia: Emissione Anglo-Americana 1/9	40,-	10,-
155	**	1918	Venezia Giulia 1/9 11/14 31	155,-	25,-
156	**	1918	Venezia Giulia 19/29	350,-	25,-

157	**	1918	Venezia Giulia 19/31 + E1	515,-	50,-
			Nieuwe kavels met leuke partijtjes. Goedkoop!		
158	o	1933	Colonie generale 41, de 25 lire Decennale gestempeld in Macallé	130,-	30,-
159		1928ev	4 kaarten belastingzegels Goed kijken!		2,-
160	o	1933	Egeo S30 Balbo-triptieken echt gestempeld paar	500,-	125,-
161	o/*	1850	Italië/Sardinië 2 kaartjes met ongetande zegels		10,-
162	**	1900	Regno. Floreale 25 c nr 73, mooi gecentreerd zegel	400,-	20,-
163	**	1900	Regno. Floreale 50 c, nr 76, mooi zegel	1250,-	50,-
164	o	1923	Regno, Manzoni 50 c. nr 154	300,-	30,-
165	**	1935	Somalia , S. 40 bezoek koning Zeldzame serie	500,-	110,-
166	***	1928	Regno. Em. Filiberto 10 lire, nr 237	112,-	15,-
167	o	1910	Regno, S.130 Garibaldi complete serie	525,-	35,-
168	o/*	1945	restantje Democratica en back of the book		1,-
169	o		kaartje met losse zegels en series Italië	200,-	5,-
170	*	1920/30	Grote kaart met 5 series Regno. Heel goedkoop!	100,-	5,-
171	br.	1831	7 brieven vanuit Calusa (lijnstempel) naar Turijn van dezelfde afzender en geadresseerde. Zeer mooie staat met volledige inhoud		35,-
172	***	1943	Cirenaica. Blok van 4 A40	160,-	15,-
173	**	1945	Italia , segnatasse 76 t/m 85 + 60		10,-
174	***	1999	Italia 8 postfrisse zegels uit 1999		2,-
175	***	1993	Repubblica. Boekje nr. 13		1,-
176	***	2012	Repubblica 150 jaar PTT 9 zegels in blok		4,-
177	***	2014	Repubblica blok 200 jaar carabinieri		2,-
178	***o		Vaticano. Zeven kaarten vol zegels, series etc. Mooie partij		10,-
179	o	1934	Somalia. Kaartje met gestempeld port 52, 53, 58, 60 RR	62,-	5,-
180	*	1932/37	Italië. 3 luchtpostseries: 26/31, 106/116 plakkers	280,-	35,-
181	**	1937	Italië Luchtpostserie S1519. Augustus.	160,-	35,-
182	***/*	1910/30	Italië. 2 grote kaarten met series en zegels. Interessant (37)		25,-
183	FDC	1971	Israël. Serie landschappen 7 zegels op 3 FDC's gesigineerd door ontwerpers Lipmann en Rothschild		8,-
184	kaart	1916	Kaart van Brünn naar Fiume met 2 anti-Italië vignetten RR (Gott strafe en Schmach)		15,-
185	o	1932	Colonie generale 32, 33, 35 en 37 gestempeld	110,-	10,-
			VATICAN POSTFRIS		
186	***		Vaticaan. Partij zegels en series op grote kaart		1,-
187	***		Vaticaan. Grote kaart met losse zegels en series. Heel goedkoop!		1,-
188	***	1993	Vaticaan. S. 248 en 249. Holbein serie en Pausreizen 1993	14,-	3,-
189	***	1982	Vaticaan. Pausreis boekje	30,-	4,-
190	***	1998	Vaticaan 1130 Natale en S. 286 Pausreizen 1997	14,-	2,-
191	***	1994	Vaticaan. S.254 Archeologisch Congres, 995 700 j. China	8,-	1,-
192	***	2000	Vaticaan Frama serie S.801 5 waarden	20,-	3,-
193	**	1935	Vaticaan Juridisch Congres S10	400,-	40,-
194	o	1935	Vaticaan idem maar dan gestempeld. S.10 6 w.	275,-	30,-
195	o	1990	Vaticaan 3 gestempelde series		1,-
196	o	1987	Vaticaan. vel 9. Olymphelex		1,-
197	o	1988	Vaticaan. Foglietto 13: natale (gouddruk)		1,-
198	o	1998/04	San Marino. Kaart met modern gestempeld materiaal		1,-
199	o	1874	Levante , opdruk Estero, nr. 1 d, gekeurd Diena met rechtsboven 3 puntjes, RRR, nog nooit eerder echt gestempeld gezien	2200,-	200,-
200	o	1916	Eritrea , PP2 110c. Kleine letters. Echt gestempeld met volle garantie	5250,-	500,-
201	***	1925	Eritrea. Sas S. 20 de 20, 30 centesimi en 2 Lire postfris. Goed gecentreerd	325,-	35,-
202	**	1922	Eritrea, S11, Leeuw/Olifant overdrukt in zwart	80,-	15,-

PERFIN IN DE OLIE

Jan van Riel

De gebroeders Carli waren eigenaar van een drukkerij in Oneglia en hadden een groot stuk grond waarop olijfbomen groeiden. Na een enorme goede oogst in 1911 bedacht een van de broers, Giovanni, om de overvloedige olie huis aan huis te gaan verkopen in mandflessen. Dit werd een groot succes dankzij de marketing en reclame voor het product via de oude familiedrukkerij. In de filatelie kennen wij de firma als gebruiker van de perfin C in de periode 1913 t/m 1958.

De samenwerking tussen Giovanni en zijn andere broers Ulysses, Ernesto, Lorenzo en Raffaellina verliep gesmeerd en in 1927 werd de firma Carli zelfs leverancier van het Vaticaan en precies 10 jaar later ook nog eens van het Koninklijk Huis van Savoye.

In de 2^e wereldoorlog werden de fabrieksgebouwen door bombardementen getroffen en totaal verwoest. Vanaf 1944 tot 1950 zijn dan ook geen perfins bekend. Na 1945 werd begonnen met de wederopbouw en in 1950 werd de productie weer opgestart.

Nadat de fabriek weer draaide is een nieuwe perforator in gebruik genomen met dunnere pennen.

Op 20-4-2012 werd in Turijn een eigen Carli winkel geopend waar

behalve de olijfolie ook pasta's, wijn en andere

Mediterrane producten verkocht worden. Tot vandaag de dag wordt in geen andere winkel de Carli olijfolie verkocht, alle olie wordt rechtstreeks aan de koper geleverd.

De brief hierboven is vanuit Imperia (Oneglia valt onder de gemeente Imperia) verzonden op 2-2-1938. De XI is het elfde jaar van de fascistische jaartelling die door Mussolini was ingevoerd. Het ronde stempeltje II/ 33 is een censurstempel voor post naar Bulgarije. De brief is gearriveerd in Sofia op 5-2-1938.

OVERPEINZINGEN VAN EEN VERZAMELAAR

Vincent Prange

Stel: je ligt zo rond het middaguur op de sofa in je villa met uitzicht op zee ergens in de Cinque Terre. Je hebt de Wall Street Journal net verveeld doorgebladerd. Je krijgt van je platinablonde vrouw, gekleed in een robe van Valentino, je eerste glaasje bubbels aangereikt en je vervalt in diep gepeins.

Een mooie Monet aan de muur? Heb je al. Vrienden? Te over, alhoewel je niet zeker bent dat het wel echte vrienden zijn, want ze willen altijd wat van je. Je kinderen? De een werkt bij de VN in Zwitserland en de ander zit op de een of andere High School in New York. Gelukkig skypen ze je als ze in het rood staan en dat is dus vaak.

Je verveelt je een beetje, maar gelukkig verzamel je postzegels en dat vult al snel de helft van je tijd. Er is maar één probleem: van jouw verzamelgebied, de Balbo-vluchten uit de jaren dertig, heb je *alles* al. Alle etappes van de eskadervlucht uit 1933 en alle triptieken met de verschillende pilootnamen op brief, keurig beschreven op albumbladen, gereed om weer naar een tentoonstelling te gaan. Je hebt ook alle zegels, dat spreekt. De triptiek met opdruk Volo di Ritorno een paar maal. Ook de triptiek zonder opdruk, zelfs een met de afwijking “ciuffo”. Alles? Nou ja, bijna alles.

Laat er nu net op een veiling in Rome een nog niet ontdekte brief uit San Marino worden aangeboden,

die met deze vlucht is meegezonden. Prachtig ziet die brief eruit, er is alleen een klein probleempje: de inzetprijs. Met de veilingkosten mee gaat dat ding tegen de 80.000 euro kosten en dat is wel erg veel voor een modern poststuk. Tachtigduizend Euro.

Zelfs voor een man die alles heeft is dat relatief veel geld. Want als je je rijkdom met zuinigheid, hard werken, slimheid en veel geluk hebt bijeengegaaard, denk je toch wel even na bij zo'n uitgave. Want wat vertegenwoordigt dat bedrag?

Weer een mooi schilderij. Een nieuwe badkamer op de derde verdieping van je villa. Een klein huisje voor jou alleen op een Grieks eiland waar niemand jou kent en waar je eindelijk helemaal jezelf kan zijn (jouw geheime droom).

Wie zou die brief voor dat bedrag willen kopen? Er zijn medeverzamelaars die gek genoeg zijn om deze som voor de brief te willen neertellen. Je kent ze, het zijn er een stuk of drie. Maar allemaal zijn ze naar jouw idee niet gretig of niet kapitaalkrchtig genoeg

CHE COSA DICE?

Omdat wij onze leden die beschikken over internet regelmatig voorzien van nieuwtjes via een elektronische Nieuwsbrief zult u misschien in deze gedrukte editie artikelen lezen die u bekend voorkomen. Heeft u wel internet, maar ontvangt u niet de Nieuwsbrief? Stuur dan even uw e-mailadres aan: filitalia@upcmail.nl.

De nieuwe catalogi

De nieuwe Sassone's komen in september weer uit. Ik wil de bestelling heel vroeg plaatsen en niet te wachten tot de bijeenkomst op 3 september. Vandaar dat ik u vraag mij zo snel mogelijk **7 per email** uw bestelling op te geven. Naar verwachting blijven de prijzen hetzelfde. Onder uitdrukkelijk voorbehoud zijn ze:

Deel 1: speciale catalogus voor alle afgesloten gebieden: Oude Staten (alleen hoofdnummers), Koninkrijk, RSI, Gebieden WO 1 en 2, Triëst A/B, Koloniën
Prijs 37,50

Deel 2: speciale catalogus voor alle nog lopende gebieden: Republiek, San Marino, Vaticaan, SMOM
Prijs 32,50

om toe te slaan. Dus bied je maar niet - met het idee dat de brief vroeg of laat wel tegen een veel lager bedrag zal worden aangeboden. Je krijgt vast wel eens gelijk.

(Voorgaande fantasie is naar aanleiding van de hier afgebeelde Balbo brief uit San Marino. Volgens de veilinghouder een unicum, onlangs na 80 jaar opgedoken. De inzetprijs was € 65.000. De brief bleef inderdaad onverkocht.)

Deel 1 en 2 samen: Prijs: 60,00

3. Sassone blu, de handige catalogus met de hoofdnummers van Oude Staten, Italië 1963-2016, Triëst A, San Marino, Vaticaan, SMOM
Prijs 18,00

Deze prijzen zijn afhaalprijzen in Utrecht, Amsterdam of Noordwijk. Eventuele porto in Nederland extra.

LET OP: JUBILEUM-AANBIEDING

Wij bestaan volgend jaar 20 jaar. Om nu te stimuleren dat elk lid in bezit is van een Sassone-catalogus geven wij ieder lid, dat een of meer catalogi bestelt, een tegoedbon voor onze veiling van 15 Euro.

Van Jan de Rijke ontving ik het volgende berichtje:

Onlangs verkocht ik op eBay een door ongelukkige omstandigheden in twee delen gescheiden triptiek met opdruk I-CALO. Dit betrof het teruggetrokken kavel 34 uit de Septemberveiling van 2015. De

eigenaar had de inzetprijs vergoed gekregen en de verkoop op eBay was daarom voor

de vereniging. Merkwaardig genoeg was er best belangstelling voor en uiteindelijk verkocht ik het kavel aan bidder fcc501 voor een redelijke prijsje. Voordat deze bidder betaalde vroeg hij of de triptiek met gom en zonder scheuren en dunne plekken was.

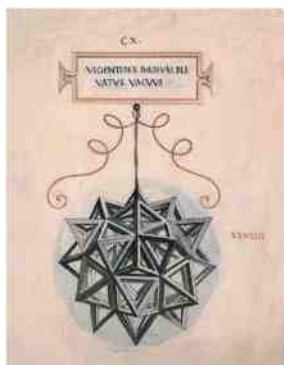
Ik kon dat bevestigen onder uitdrukkelijke vermelding dat het rechterzegel wel gescheiden was van de rest. Dit kon fcc501 echter niet schelen. Hij betaalde netjes en deelde mee dat hij Filippo Calò Carducci was, een rechtstreekse nazaat van Jacopo Calò Carducci. U moet weten dat deze Jacopo de

piloot CALO was die met het BALBO-eskadron in 1933 meevloog van Rome via Amsterdam, Ierland, IJsland en New York naar de wereldtentoonstelling in Chicago. Voor Filippo was het dus vooral een familiestuk en een aandenken. Ik stond perplex over deze toevallige samenloop van omstandigheden en wil u dit voorval daarom zeker niet onthouden. U moet allen de vriendelijke groeten hebben van Filippo Calò Carducci!

ITALIAANSE POSTZEGELS EN WISKUNDE ALS HOBBY

Jan de Rijke

Italiaanse postzegels en wiskunde als hobby dat gaat toch niet samen? Dan zou je twee afwijkingen tegelijkertijd hebben. Toch levert de samenvoeging van deze twee thema's interessante inzichten op, waar u op het eerste gezicht niet aan zou denken.

Romboëdrisch kuboctaëder met puntvormige uitsteeksels

Wist u bijvoorbeeld dat Leonardo da Vinci wiskundeles kreeg van Lucia Bartolomeo de Pacioli? Dat zelfs een genie als Leonardo daarbij een foutje kan maken, werd onlangs aangetoond door de Nederlandse wiskundige Rinus Roelofs. In Leonardo's weergave van een romboëdrische kuboctaëder met puntvormige uitsteeksels moet de onderste piramide een driehoekig in plaats van vierkant grondvlak hebben.

Pacioli was een Franciscaner broeder en bundelde de in 1494 bekende wiskundige inzichten in zijn "Summa de Arithmetica,

Sassone nr. 2099

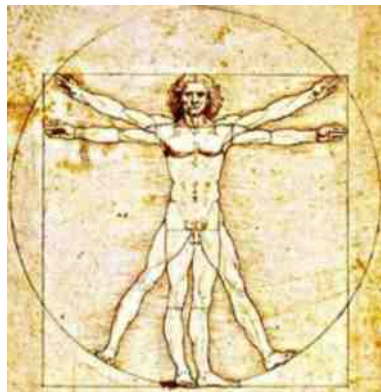
geometria, proportioni et proportionalità". Dit werk wordt ook wel de wiskundige bijbel van de renaissance genoemd, met o.a. de bekende regel van 72 (zie ref.1 voor meer informatie hierover). Dat wiskunde in die tijd belangrijk was blijkt wel uit de grote bloei die Italië toen doormaakte in kunst, architectuur, astronomie en handel. Paciolo gaf in zijn *Summa* bijvoorbeeld

voor het eerst een nauwkeurige beschrijving van het Venetiaans boekhouden. Dit staat nu bekend als dubbel boekhouden en vormt tot op vandaag nog steeds de basis voor onze economie. Als u meer over de *Summa* en Venetiaans boekhouden in die tijd wil weten kan ik u aanraden het boek "De Rekenmeester" te lezen van Dieter Jörgensen (ref. 2). Dit boek gaat over Niccolò Tartaglia, nog zo'n briljante Italiaanse wiskundige.

Terug naar Luca Pacioli. In 1509 publiceerde hij een ander belangrijk standaardwerk getiteld "*Divina proportione*". Dit werk over de wiskundige en de artistieke verhoudingen bespreekt de wiskunde van de gulden snede. De eerste die over deze verhouding schreef in 300 v. Chr. was de hellenistische wiskundige Euclides. Paciolo's verdienste is dat hij deze "godelijke verhouding" aan de vergetelheid ontrukte. Omdat de Gulden Snede zo veelvuldig voorkomt in de natuur zijn we er als mens erg vertrouwd mee. Het is voor onze onderbewuste zintuiglijke verwerking sneller te begrijpen dan wanneer een verhouding niet voldoet aan de Gulden Snede.

Hierdoor is het aannemelijk dat dit universeel als esthetisch wordt ervaren. Dit maakt de verhouding erg geschikt voor allerlei visuele kunsten, van architectuur en product design tot reclame en schilderkunst. Ook in de muziekkunst is de gulden snede aanwijsbaar. Dit geldt met name voor klaviercomposities van Johann Sebastian Bach waarin het expressieve hoogtepunt, qua aantal maten, niet-zelden op het snijpunt blijkt te zijn gefixeerd van de basis-getalsverhouding van de gulden snede 1:1,618... (zie ref. 3 als u meer wilt lezen over de gulden snede).

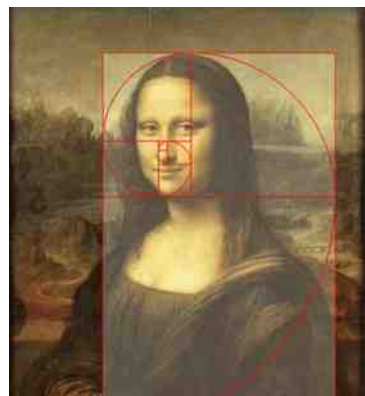
Leonardo da Vinci maakte de gravures voor

De Vitruviaanse Man van Leonardo da Vinci

Pacioli's "Divina proportione". In vele van Leonardo's beroemde werken is de gulden snede verhouding dan ook terug te vinden. Zoals zijn bekende weergave van het mannelijk lichaam en zelfs in de Mona Lisa komt deze verhouding terug in

de vorm van de reeks van Fibonacci.

De neuspunt van Mona Lisa bevindt zich in het "Oog van God" het snijpunt van de diagonalen van de rechthoeken

Fibonacci, dat klinkt Italiaans en dat klopt. Leonardo van Pisa (Pisa, ca. 1170 - ca. 1250), beter bekend als Fibonacci, was eveneens wiskundige. Hij wordt vaak beschouwd als de eerste westerse wiskundige die origineel werk publiceerde sinds de Griekse oudheid. Zijn reeks 1, 1, 2, 3, 5, 8,

13, 21, 34, 55, etc. wordt enigszins oneerbiedig ook wel de konijnenreeks genoemd. De verhouding tussen twee opeenvolgende getallen uit deze reeks benadert het gulden snede getal.

Voor dit verhaal is het van belang dat Fibonacci goed bevriend was met Keizer Frederik II, afgebeeld op Sassone 1243. Frederik II was sinds 1198 koning van Sicilië, sinds 1215 Duits koning en van 1220 tot 1250 keizer van het Heilige Roomse Rijk. Hij was in zijn eigen tijd bekend als *Stupor Mundi* ("verbazing der wereld") en sprak zes talen: Latijn, Siciliaans, Duits, Frans, Grieks en Arabisch. Hij was geïnteresseerd in filosofie en wetenschap, de wiskunde in het bijzonder. Hij onderhield een levendige correspondentie met Arabische wetenschappers. In 1229 sloot hij in Egypte de tien jaar durende Vrede van Jaffa met sultan al-Kamil van Egypte. Door te dreigen met geweld en ondertussen een diplomatiek offensief in te zetten (iets waarin Frederik door zijn intelligentie, opleiding en gevoel voor hoofse cultuur uitblonk) wist hij al-Kamil uiteindelijk zover te krijgen om de heilige steden aan hem te overhandigen. Door deze vrede kregen de christenen een wijde

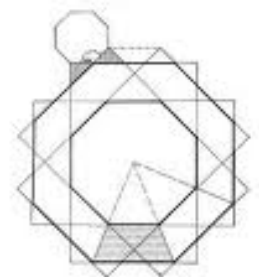
bewegingsvrijheid in Palestina. Omdat Frederik ondertussen door de ontevreden paus geëxcommuniceerd was (die had liever gezien dat hij iedereen vermoord had), kroonde hij zichzelf op 12 maart 1229 ook nog maar tot koning van Jeruzalem.

Leerzaam verhaal, maar wat heeft dat nou met wiskunde te maken, zal u ondertussen wel denken.

In 2012 was ik in de regio Apulië. En daar staat het schitterende door Frederik II in 1240 gebouwde jachtkasteel Castel del Monte, afgebeeld op Sassone 1371. Een van de

verbazingwekkende eigenschappen is dat dit kasteel met zijn octogonale vormen, geheel gebouwd is volgens de gulden snede verhouding.

Sassone 1243

Hiermee is het verhaal rond, ware het niet dat ik u nog op een filatelistisch, wiskundig toetje met Italiaanse smaak kan trakteren. Als u zich afvraagt waarom u uw verzameling Italiaanse postzegels toch zo mooi vindt als u door uw album

bladert, zou dat dan mogelijk te verklaren zijn dat het meest gebruikte formaat (24,7 bij 40 mm) exact conform de gulden snede verhouding is? Ook het in 1978 geïntroduceerde formaat 30 bij 51 mm benadert deze verhouding. Dit is vast geen toeval. Zo ziet u dat het samenvoegen van twee thema's tot verrassende inzichten kan leiden.

ref.1 Genieten van Getallen, Alex Bellos, 2014, ISBN 978 90 215 4963 7

ref.2 De rekenmeester, Dieter Jörgensen, 2000, ISBN 90 5501 722 1

ref.3 De ontstelling van Pythagoras, Albert van der Schoot, 1988, ISBN 90 391 0754 8

AGENDA

Sluiting zomerveiling, 15 augustus.

Filitaliabijeenkomsten in het bondsgebouw in Utrecht, Zeelantlaan 11, Kanaleneiland, Meubelboulevard. 3 september en 5 november

Adressen Filitalia

Vincent Prange, voorzitter
Cees Ursem, vice voorzitter
Jan de Rijke, penningmeester
Leo van den Brun, secretaris
W.J. Jansse, rondzendleider
Leo van der Meer, bestuurslid

filitalia@upcmail.nl
c.ursem@chello.nl
j.m.derijke@planet.nl
leovandenbrun@hotmail.com
wijjvere@planet.nl
mieke-leo@planet.nl

VOORHEEN
POSTZEGELVEILING
WIGGERS DE VRIES BV

CORINPHILA

VEILINGEN IN NEDERLAND SINDS 1974
EN IN ZWITSERLAND SINDS 1926

GEVARIEERD AANBOD VAN BETERE ZEGELS,
POSTSTUKKEN, COLLECTIES EN ENGROSPOSTEN

TEVENS PRENTBRIEFKAARTEN, MUNTEN
EN PAPIERGELD

HÉT ADRES VOOR INTERNATIONALE VERKOOP

HEEMRAADSCHAPSLAAN 100
1181 VC AMSTELVEEN
NEDERLAND
TEL . +31 - (0)20 - 624 97 40
FAX +31 - (0)20 - 624 97 49
INFO@CORINPHILA.NL
WWW.CORINPHILA.NL

G.J. GARRITSEN REGISTERTAXATEUR FEDERATIE TMV

VEILINGCATALOGI DIGITAAL VIA ONZE WEBSITE,
OP AANVRAAG PER POST VERKRIJGBAAR

WILT U OOK INZENDEN VOOR EEN VAN ONZE
VOLGENDE VEILINGEN ?

GAARNE GEVEN WIJ U VRIJBLIJVEND ADVIES EN
INFORMATIE OVER ONZE VERKOOPVOORWAARDEN